

MITÄ MULLE NYT TAPAHTUU?

**Opas nuorelle, joka on joutunut
pahoinpitely- tai seksuaalirikoksen uhriksi.**

Tämä opas on tarkoitettu nuorelle, joka on joutunut pahoinpitely- tai seksuaalirikoksen uhriksi. Olet saanut tämän esitteen, koska sinulle on mahdollisesti tapahtunut erikoinen ja hämmäntävä asia. Poliisi on tässä mukana siksi, että poliisin tehtävänä on selvittää, onko tapahtunut rikos sekä suorittaa rikoksen esitutkinta. Se henkilö, johon rikos on kohdistunut, hänestä käytetään termiä *asianomistaja*. Se henkilö, jota epäillään teon tekijäksi, hänestä käytetään nimitystä *rikoksesta epäilty*. Jos joku muu tietää asiasta tai on nähnyt tapahtuman, hänestä käytetään termiä *todistaja*.

Seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksia tapahtuu kaikenlaisille ihmisille, iästä ja sukupuolesta riippumatta. Tämän oppaan tarkoituksena on selvittää sinulle joidakin prosessiin liittyviä asioita, jotka ehkä sinua mietityttävät. Jos et löydä tästä oppaasta vastausta, voit aina kysyä. Tyhmiä kysymyksiä ei ole.

Sinua kuullaan ja sinua kuunnellaan tässä asiassa. Kaikkien tässä prosessissa mukana olevien tahojen tavoitteena on tehdä tämä sinulle mahdollisimman helpoksi ja auttaa sinua eteenpäin.

KETKÄ TÄSTÄ SAA TIETÄÄ?

- Asian esitutkinnan suorittaa **poliisi** ja siinä mukana on 1 – 2 tutkijaa, tutkinnanjohtaja ja syyttäjä
- Sinun **huoltajasi** saavat tietää asiasta. Alle 18-vuotiaan huoltajille on velvollisuus ilmoittaa asiasta
- **Lastensuojeluviranomainen**. Voi olla, että asia on tullut ensin lastensuojelun tietoon ja heillä on velvollisuus ilmoittaa asiasta poliisille. Jos asia tulee ensin poliisin tietoon, poliisi informoi lastensuojelua.
- Mahdollisesti **asianajaja**, joka voi toimia myös sinun **edunvalvojanasi**. Edunvalvojan tehtävät kerrotaan toisaalla tässä esitteessä
- Jos tarvitaan lääkärissä käyntiä, silloin **lääkäri** saa tietää

Huomaa, että kaikilla viranomaisilla on salassapitovelvollisuus ja he eivät kerro tietoja asiasta eteenpäin!

KETÄ NOI KAIKKI AIKUISET ON?

Edunvalvoja

Jos teosta epäillä huoltajaa tai muuta läheistä henkilöä, sinulle voidaan hakea edunvalvoja. Edunvalvoja on yleensä asianajaja tai muu asiaan koulutuksen saanut henkilö. Edunvalvojan tehtävänä on nimenomaan valvoa sinun etuasi ja sitä, että kaikki asiat tutkinnan aikana menevät oikein. Myös edunvalvoja pystyy neuvomaan sinua, jos sinulla on kysymyksiä.

Sosiaaliviranomainen

Alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret ovat Lastensuojelulain piirissä ja lastensuojeluviranomaiselle ilmoitetaan kaikista alle 18-vuotiaaseen kohdistuneista ja alle 18-vuotiaiden tekemistä rikoksista. Lastensuojeluviranomainen on lasta ja nuorta varten, hänen tehtävänä on huolehtia lapsen turvallisista olosuhteista.

Huomaa, että lastensuojeluviranomaisen mukana olo ei automaattisesti tarkoita huostaanottoa tai että sinut viedään pois kotoa. Tämä on monesti virheellinen luulo.

Asianajaja

Epäilystä rikoksesta riippuen on mahdollista, että asiaasi hoitamaan on hankittu asianajaja. Hän voi olla joku perheellesi jo tuttu asianajaja tai ihan tätä asiaa varten pyydetty. Sinun ei tarvitse huolehtia siitä, minkälaiset kustannukset asiasta aiheutuu. Joissakin tapauksissa asianomistajan, eli rikoksen uhrin, on mahdollista saada ilmainen avustaja.

Tukihenkilö

Erityisesti seksuaalirikoksissa uhrin on mahdollista ottaa kuulusteluun mukaan tukihenkilö. Tukihenkilön rooli on olla lähinnä henkisenä tukena tai vaikka kuljetusapuna kuulusteluun. Hän voi myös auttaa oikeiden tukipalvelujen hankkimisessa. Tukihenkilöön voi olla yhteydessä ja hän voi antaa tukea vielä kuulustelujen ja esitutkinnan jälkeenkin.

MIKS POLIISI KUULUSTEELE MUA?

Kun sinua kuullaan, poliisi haluaa tietää mahdollisimman tarkasti tapahtumien kulusta. Kuulustelija kertoo sinulle kuulustelun alussa oikeutesi ja velvollisuutesi. Sinulla on oikeus olla kertomatta sellaisia asioita, mistä et halua puhua. Se on hyvä kuulustelijalle myös sanoa, jos et halua puhua jostain. Tärkeintä on, että se mitä sinä kerrot, on totta. Mikäli asiaan liittyy joku sinulle läheinen ihminen, jolle kertomastasi voi olla vahinkoa, sinun ei ole pakko kertoa sellaista asiaa.

Myös sinä voit kysyä kuulustelijalta asioita, voit korjata jos hän on ymmärtänyt jotain väärin ja voit myös kertoa sellaista, mistä kuulustelija ei ole osannut itse kysyä. Kaikki tieto on esitutkinnassa tärkeää.

Esitutkinnan tarkoitus on saada selville mahdollisimman paljon epäilyistä rikoksesta. Kaikkein parhaiten asiasta osaavat kertoa ne, jotka ovat olleet tilanteessa paikalla. Sinun oma kertomuksesi asiasta on ehdottoman tärkeä. Poliisi selvittää kysymyksillään mitä on tapahtunut, missä, miten, milloin ym. Kuulemisessa kysytään myös sinun omista ajatuksistasi ja miltä sinusta on tuntunut. Kaikki pienetkin yksityiskohdat ovat tutkinnan kannalta tärkeitä.

Koko tapahtuma saattaa olla yhtenä suurena möykkynä sisälläsi ja asioita on vaikea sanoittaa. Poliisi pyrkii kysymyksillään auttamaan muistamista ja jäsentämään tapahtumia. Osa kysymyksistä voi tuntua sinusta omituisilta tai suorastaan noloilta, mutta poliisin on kysyttävä asioita mahdollisimman tarkasti. Sinä vastaat niihin parhaasi mukaan.

Kuuleminen yleensä videoidaan. Tämä tallenne on vain tutkintaa varten, eikä se mene julkiseen levitykseen. Tallenteelta kuulustelijan on helpompi myöhemmin tarkistaa, mitä on puhuttu. Tallennetta voidaan myös käyttää myöhemmin mahdollisessa oikeudenkäynnissä, jolloin sinun ei itse tarvitse olla paikalla.

Voi olla, että sinua kuullaan useamman kerran. Sekin on ihan tavallista. Se voi olla myös hyväksi sinulle, jolloin pääset turvallisessa ympäristössä purkamaan asiaa ja muistat enemmän.

MITÄ TÄMÄN JÄLKEEN TAPAHTUU?

Sinua on pyritty kuulemaan heti tutkinnan alkuvaiheessa. Tämän jälkeen kuulustelut jatkuvat. Joskus kuultavia on paljon, joskus vain muutamia. Jos sinun asiaasi hoitaa edunvalvoja, hänen kommenttiaan tiedustellaan myös. Edunvalvoja voi keskustella asiasta myös sinun kanssasi. Poliisi hankkii ehkä lääkärinlausuntoja, tehdään kotietsintöjä ja tutkitaan puhelimia tai tietokoneita. Nämä esimerkkeinä, erilaisia tutkintatehtäviä on paljon.

Kun poliisi on saanut esitutkinnan suoritettua, siitä laaditaan esitutkintapöytäkirja. Esitutkintapöytäkirja toimitetaan syyttäjälle. Hänen tehtävänään on pohdita, nostetaanko asiassa syyte vai ei. Jos syyttäjä nostaa syytteen, edessä on oikeudenkäynti.

PITÄÄKS MUN MENNÄ SINNE?

Jos edessä on oikeudenkäynti, on mahdollista, että sinun ei tarvitse mennä sinne. Siksi sinut on kuultu siten, että kuulustelu on tallennettu videolle. Oikeus voi katsoa sinun kuulemisesi videolta.

Jos olet jo yli 15-vuotias ja ehkä jo lähellä täysi-ikäisyyttä, on myös mahdollista, että sinut kutsutaan henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin. Sinulla on mahdollisuus jo nyt kuulusteluvaiheessa sanoa oma mielipiteesi siitä, ettei halua mennä henkilökohtaisesti tai jos et halua kohdata epäiltyä henkilöä oikeudenkäynnissä. Oikeudenkäynnissä voidaan tehdä erilaisia järjestelyjä asian suhteen, esimerkiksi erottaa osapuolet näkösuojalla. Tämäkin on asia, jonka edunvalvoja tai asianajaja voi ottaa huomioon ja kysyä sinun mielipidettäsi.

Jos sinut kutsutaan oikeudenkäyntiin henkilökohtaisesti, sinulle (ja huoltajillesi) tulee siitä tieto hyvissä ajoin. Edunvalvoja tai asianajaja auttavat sinua oikeudenkäyntiin valmistautumisessa. Myös tukihenkilö voi tässä vaiheessa olla tarpeen.

MITEN KAUAN TÄÄ KESTÄÄ?

Esitutinnan kesto vaihtelee hyvin paljon. Jokainen tapaus on erilainen. Joissakin tapauksissa asiat sujuvat nopeasti ja esitutkinta voi olla ohi muutamassa viikossa. Joskus siihen voi mennä jopa vuosi tai useampikin. Esitutinnan jälkeen voi joutua vielä odottamaan oikeudenkäyntiä.

Tutkinnassa joudutaan kuulemaan useita ihmisiä, hankkimaan todisteita, lääkärinlausuntoja ja muita asiakirjoja. Poliisi ei tahallaan viivyttelä asian kanssa, vaan kaikkien etu on saada tapaus selvitettyä mahdollisimman nopeasti.

Odottaminen ja epätietoisuus on raskasta. Poliisi ei valitettavasti pysty sanomaan mitään tarkkoja päivämääriä sille, milloin ”kaikki on ohi”. Siksi sinun on hyvä tietää myös erilaisista tukimuodoista, joista voit hakea keskusteluapua.

SALASSAPITO

Kuten edellä jo mainittiinkin, kaikki viranomaiset ovat salassapitovelvollisia, eivätkä saa kertoa tutkittavasta asiasta mitään ulospäin. Yleensä lapsiin ja nuoriin kohdistuvissa asioissa esitutkintapöytäkirjat ja oikeudenkäynnin asiakirjat salataan, eikä niitä julkisteta. Asianomistajan eli uhrin tietoja ei koskaan anneta julkisuuteen.

Sinun ei tarvitse pelätä sitä, että poliisilta menisi tieto esimerkiksi kouluun tai sinun harrastuspiireihisi. Kukaan ei tietenkään voi estää sitä, jos itse haluat purkaa asiaa kavereille, mutta pääsääntö on, että niin kauan kuin esitutkinta on kesken, siitä ei saa antaa tietoa muualle. Tämä on siis huomioitava, ettet itse tai huoltajasi levitä keskeneräisenä olevaa tutkittava asiaa. Eri asia on, mikäli käyt purkamassa asiaa terapiassa, lääkärissä, sosiaalityöntekijän tai tukihenkilön kanssa. Heitä koskee tuo aiemmin mainittu salassapitovelvollisuus.

Some-käyttäjytymiseen kannattaa kiinnittää erityistä huomiota. Mikäli tapauksesta kerrotaan sosiaalisessa mediassa ja paljastetaan asianosaisten tietoja, on mahdollista, että silloin joutuu itse vastuuseen esimerkiksi kunnianloukkauksesta. Rikosoikeudellinen vastuu koskee kaikkia 15 vuotta täyttäneitä.

ONKO TÄÄ NORMAALIA...?

Sinun mielessäsi pyörii varmasti paljon ajatuksia. Sitä ei kannata pelästyä, kaikki ajatukset ja tunteet ovat sallittuja. Niitä varmasti tulee vielä kauan. On aivan normaalia reagointia, että mieleen tulee monenlaisia ajatuksia, sille ei kukaan voi mitään. Mutta ne ovat vain ajatuksia. Mikäli ajatukset aiheuttavat sinussa ahdistusta, vaikeuttavat päivittäisiä toimintoja kuten koulunkäyntiä, nukkumista, tai saavat aikaan muutoksia ruokailutottumuksissa tai kaverisuhteissa, on syytä hakea apua. Kaikista ajatuksista – niistä ikävistäkin voi puhua ja kysyä. Puhuminen auttaa asiasta selviytymistä.

Aikuisen puoleen voit kääntyä aina, kun omat ajatukset alkavat huolestuttaa. Aikuiselta voi kysyä, onko ajatus normaali ja mitä sille voi tehdä. Joskus ajatusten kirjoittaminen voi rauhoittaa mieltä. Sinulle voi kuulustelun jälkeen herätä kysymyksiä, joita et muistanut tai uskaltanut siinä hetkessä kysyä. Voit aivan huoletta olla yhteydessä tutkivaan poliisiin ja kysyä sitä, mikä mieltäsi painaa. On ymmärrettävää, että aina ei halua purkaa asiaa omille vanhemmille. Tukenasi ovat myös lastensuojelun työntekijä, tukihenkilö tai edunvalvoja.

Tyypillisiä tunteita seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen uhreille ovat syyllisyys, arvottomuuden tunne ja joskus häpeäkin. Entä teinkö itse jotain väärin? Sinun on tärkeä ymmärtää, että itse et ole tehnyt mitään väärin. Tästä eteenpäin on aikuisten asia selvittää tapahtuma oikeudenmukaiseen päätökseen.

MISTÄ SAAN APUA?

Tähän esitteeseen on kerätty yleisimpiä tukipalveluita, joista saat tietoa ja keskusteluapua omiin tarpeisiisi. Joku tuntee, että selviää itseksensä tai vanhempien tuella, joku toinen saattaa tarvita pitkäkestoisempaa apua. Yhdelle keskusteluapu on sopivaa, toinen purkaa tunteitaan kirjoittamalla tai piirtämällä. Jokaiselle löytyy varmasti oikea ja sopiva tukimuoto, voit olla itsekkin rohkeasti yhteydessä erilaisiin palveluihin mutta aikuinenkin sinua auttaa. Yksin ei tarvitse jäädä.

TUKIPALVELUJA

- **Po1nt.fi**
- Sekaisin- chat, **sekaisin.fi**
- Mielenterveysseuran kriisipuhelin, **09-25250111**
- MLL:n Lasten ja nuorten puhelin, **116 111**, keskusteluapuna koulutettu aikuinen, avoinna ma – pe klo 14 – 20, la – su klo 17 – 20
- MLL:n Lasten ja nuorten chat, joka päivä klo 17 – 20, **mll.fi**
- Verkkokriisikeskus Tukinet, **tukinet.fi**
- **mielenterveystalo.fi**
- Rikosuhripäivystys chat ja puhelinpalvelu, **riku.fi**, puhelimitse **116 006**, avoinna ma – pe 9 – 20
- Nuorten kriisipiste
- konstaapeli Daniel, poliisin Ankkuri-toiminnot

SINUN ASIAASI HOITAA

Poliisissa : _____

Lastensuojelussa : _____

Muu : _____

Tähän voit kirjoittaa mieleesi tulleita kysymyksiä, muita yhteystietoja, joita tarvitset tai ajatuksia, joita asia sinussa herättää.

Sinä selviät – usko pois!

Tekijä: Satu Seppä, rikosylikonstaapeli

POLIISI
POLIISIAMMATTIKORKEAKOULU